

Svar till Eriksson angående rätten att utfärda civilekonomexamen

ROLAND ANDERSSON

Professor Lars Torsten Eriksson vid Högskolan i Gävle ifrågasätter det arbete som Högscoleverkets bedömningsgrupp har gjort beträffande de kriterier som den tog fram för att avgöra vilka lärosäten som skulle få rätten att utfärda civilekonomexamen (Eriksson 2008). Han formulerar sina invändningar i en lång replik till min artikel ”Rätten att utfärda civilekonomexamen” (Andersson 2007). Han inleder med att ställa följande tre frågor som han vill diskutera:

- Kan man nyreglera ekonomutbildningen nationellt?
- Har granskningen haft ett acceptabelt kvalitetskrav?
- Har Högscoleverket tagit ett administrativt beslut som ändrar innehållet i ett akademiskt ämne?

Självklart kan regeringen bestämma att utbildningen till civilekonomexamen ska vara en yrkesutbildning; det är precis vad den har gjort. Regeringen gav Högscoleverket i uppdrag att se över om utbildningen till civilekonom vid landets lärosäten uppfyllde kraven på en sådan yrkesutbildning. Verket är skyldigt att utföra regeringsuppdragen. Det tillsatte en sakkunniggrupp som föreslog kompetenskrav som tillämpades.

Beträffande fråga nummer två har ruvida gruppen föreslog ett acceptabelt kvalitetskrav var en utgångspunkt att revisorer och ekonomichefer är de yrken som framför allt förknippas med en civilekonomexamen. För att kunna verka i dessa yrken måste man ha goda kunskaper i redovisning. Sakkunniggruppen tog del av de brister i ekonom-

utbildningen som lyftes fram vid den utvärdering av ämnet företagsekonomi som gjordes av verket 2001–02. Det konstaterades att man vid lärosäten med brister inte gjort särskilt mycket åt dessa. Gruppen gjorde bedömningen att det inte är rimligt att studenter ska behöva flytta från ett lärosäte till ett annat för att kunna läsa en kvalitetsmässigt godtagbar inriktning mot redovisning. Gruppen föreslog som kompetenskrav att det vid ett lärosäte ska finnas en forskare med minst docentkompetens såväl i redovisning som i marknadsföring plus en för en valfri inriktning. Det ska således finnas minst tre inriktningar, var och en med en forskare som har minst docentkompetens. Gruppens ordförande Erik Åsbrink gjorde en rundringning till de större lärosätena för att förhöra sig om vilka inriktningar som studenterna främst valde (Åsbrink 2007). Det visade sig vara just redovisning och marknadsföring. Denna information om studenternas val spelade stor roll vid beslutet om vilka kriterier som skulle tillämpas. I övrigt står det fritt för lärosätena att välja att ge vilka inriktningar de vill.

Eriksson har en nedlåtande attityd då han säger att bokföring/redovisning lämpar sig mest för ”ren yrkesträning” och är ”inte särskilt forskningsintressant” (s 65). Enligt honom behövs det inte några särskilda kompetenskrav: ”mycket för att inte säga det mesta av grundutbildningen i redovisning har hittills genomförts på ett utmärkt sätt av adjunkter” (s 65). Men sakkunniggruppen har gjort bedömningen att det är rimligt att minst hälften av undervisningen bör utföras av disputerade lärare för en akademisk yrkesutbildning. Om utbildningen dessutom ska ha forskningsanknytning, bör det finnas lärare som har forskat efter doktorsexamen, dvs att det finns docent- eller professorskompetenta lärare verk-samma i undervisningen.

Eriksson påstår vidare att ”senast

REPLIK

Roland Andersson är nationalekonom och professor emeritus vid Avdelningen för Bygg- och fastighetsekonomi, Kungliga Tekniska Högskolan. Han är även ledamot av Högscoleverkets sakkunniggrupp angående rätten att utfärda civilekonomexamen. rolanda@infra.kth.se

redovisningsämnet hamnade i fokus var ... på 1970-talet" (s 65). Därmed ger han ett intryck av att det är hans uppfattning att inget har hänt av intresse inom detta delämne under de senaste decennierna. Men en närmast explosionsmässig utveckling har ägt rum på senare tid inom den internationella forskningen inom redovisning och finansiering som är av stor betydelse för beräkningar av företags lönsamhet och värde. I samband med Enronskandalen diskuterades ändringar i regelverket beträffande företagsredovisning. Som bäst håller man på att försöka harmonisera de skilda redovisningsprinciper som tillämpas i Europa och USA med syfte att få en gemensam internationell princip till år 2014. Inom den bitvis tekniskt avancerade och omfattande forskningen i finansiell ekonomi har en dynamisk utveckling skett, exempelvis beträffande optionsteorin, av stor praktisk betydelse. Vad är det som gör att professor Eriksson väljer att bortse från dessa betydande framsteg i sitt eget ämne? Självklart är det angeläget att studenterna får tillgång till dessa nya kunskaper genom forskarutbildade lärare. Bristen på avhandlingar i Sverige inom områdena redovisning/finansiering är en indikation på ämnets slagsida i landet mot de mjuka subdisciplinerna.

Vid det riksmöte i Uppsala för ämnet företagsekonomi som Eriksson omnämner kritiserade flera talare de obligatoriska kvalitetskrav som Högskoleverket utfärdat på sakkunniggruppens förslag. De pläderade för att den "valfrihet och mångfald" som hittills gällt även borde gälla framöver. Men valfrihet för vem? Jag framhöll i en replik att vi lagt stor vikt vid sådan kompetens som efterfrågas av arbetsliv och studenter, dvs en efterfrågestyrd utbildning. Den valfrihet som Eriksson m fl talar för, utan obligatoriska kompetenskrav på lärosätena, tenderar att leda till en utbudsstyrd utbildning som bestäms av vilka kurser

som lärare och forskare kan tycka att det är kul att undervisa i. Denna utbildning har visat sig inte hålla måttet vid åtskilliga lärosäten.

Beträffande Erikssons tredje fråga om Högskoleverket skulle ha tagit något administrativt beslut i syfte att ändra ämnet företagsekonomi finns det inte något direktiv från verket till sakkunniggruppen att föreslå något sådant. Gruppen hade sålunda inte till uppgift att genomföra någon "överprövning av ett ämne" som Eriksson påstår. Vår betydligt mer begränsade men ändå grannliga uppgift var att utforma kriterier som garanterade en viss minimikvalitet för civilekonomexamen nationellt och att tillämpa dessa på inkomna ansökningar.

Professor Eriksson tror att "Ekonomisektorn riskerar en Titanic-effekt och kan sjunka som t ex lärarutbildningen" (s 64) på grund av Högskoleverkets kompetenskrav. Sådana utsikter gäller knappast för de lärosäten som kan leva upp till kompetenskravet. I Örebro, Jönköping och Luleå har man försökt göra detta och sänt in förnyade ansökningar till Högskoleverket. Ansökningarna från Örebro och Luleå är redan beviljade. Högskolan i Gävle där Eriksson är verksam skulle kunna göra samma sak. Det skulle öka söktrycket och minska behovet av de uppsägningar av lärare som är på gång där. Ett nytänkande är dock på gång. Nyligen har redovisning och finansiering inrättats som ett eget ämne med en nyinrättad professur i redovisning på gång, skilt från resten av ämnet företagsekonomi i Gävle.

REFERENSER

- Andersson, R (2007), "Vem ska ha rätt att utfärda civilekonomexamen?", *Ekonomisk Debatt*, årg 35, nr 8, s 53-62.
- Eriksson, L-T (2008), "Fågel Fenix – ett exklusivt varumärkes pånyttfödelse?", *Ekonomisk Debatt*, årg 36, nr 8, s 62-66.
- Åsbrink, E (2007), "Tre av fyra högskolor fräntas examensrätt", *Dagens Nyheter*, 26 juni 2007.